

AZ ANGOL MINT LINGUA FRANCA IDIOMATIKUS NYELVHASZNÁLATÁNAK SAJÁTOSSÁGAIRÓL

ON THE IDIOMATIC USAGE OF ENGLISH AS A LINGUA FRANCA

KOVÁCS ÉVA¹

Az elmúlt évtizedben egyre több kutató érezte a szükségességét annak, hogy feltárja az angol mint lingua franca (ELF) jellegzetességeit a nyelvleírás különböző szintjein, a fonológiától kezdve a lexikai-grammatikai elemzéseken át a pragmatikáig, például JENKINS (2000, 2002, 2007), SEIDLHOFER (2001, 2004, 2005, 2006), SEIDLHOFER–WIDDOWSON (2007), HÜLMBAUER et al. (2008), BREITENDER (2009) és KOVÁCS (2013). A legújabb kutatások azt vizsgálják, milyen hatással lehet az ELF nyelvhasználat az angol nyelv tanítására, pl. KONTRÁNE H.–CSIZÉR (2011), ILLÉS (2013) és MAGNUCZNÉ GODÓ Ágnes (2014) stb.

Mivel az idiómák jelen vannak mindennapi nyelvhasználatunkban, sőt mi több, az anyanyelvi szintű nyelvelsajátítás megkülönböztető jegyei közé tartoznak, és nem meglepő módon az ELF beszélők is gyakran használják őket, az ELF-kutatásokban szerepet kapott az idiómák kérdése is, pl. SEIDLHOFER–WIDDOWSON (2007) és PITZL (2009). A jelen tanulmány célja, hogy rávilágítson az ELF idiomatikus nyelvhasználatának sajátosságaira, különös tekintettel az idiómák és metaforák kapcsolataira.

Kulcsszavak: az angol mint lingua franca, idiómák, metafora, kommunikációs funkciók, kultúra

In the last few years, more and more scholars recognised the need for exploring the special characteristic features of ELF at different levels of language description ranging from its phonological through lexico-grammatical to pragmatic features, such as JENKINS (2000, 2002, 2007, 2007), SEIDLHOFER (2001, 2004, 2005, 2006), SEIDLHOFER–WIDDOWSON (2007), HÜLMBAUER et al. (2008), BREITENDER (2009) and KOVÁCS (2013). The latest research aimed at examining what impact ELF has on teaching English, for example the studies by KONTRÁNE H.–CSIZÉR (2011), ILLÉS (2013) and Ágnes MAGNUCZNÉ GODÓ (2014) etc.

As idioms are ubiquitous in our language usage, what is more, they belong to the distinguishing features of a native-like command of English, and not surprisingly, they are often used by ELF speakers, as well, the question of idioms was also touched upon in some ELF research, for example by SEIDLHOFER–WIDDOWSON (2007) and PITZL (2009). The goal of the present paper is to give an insight into the features of the idiomatic usage of ELF with special regard to the relationship of idioms and metaphors.

Keywords: English as a lingua franca, idioms, metaphors, communication functions, culture

¹ KOVÁCS Éva
főiskolai tanár
Eszterházy Károly Egyetem, Anglisztika Tanszék
3300 Eger, Egészségház út 4.
evikov@ektf.hu

BEVEZETÉS

Gyakran halljuk, hogy az angol nyelv korunk lingua francája (ELF), azaz nem más, mint közös közvetítő nyelv a különböző anyanyelvű emberek közötti kommunikációban. Az is közzismert tény, hogy globális terjedése eddig soha nem látott méreteket ölt. Míg azonban az angol mint idegen nyelv tanulásakor az anyanyelvi normák és kultúra elsajátítása a cél, az ELF esetében a hatékony kommunikáción van a hangsúly, és formájában sokszor eltéréseket mutat a sztenderd angolhoz képest. Ezért megoszlanak a nézetek annak tekintetében, hogy van-e létjogosultsága az angol nyelv tanításában.

Örvendetes tény, hogy az elmúlt évtizedben számos tanulmány látott napvilágot az ELF tudományos leírására és jellegzetességeinek feltárására vonatkozólag a nyelvleírás különböző szintjein, a fonológiától kezdve a lexikai-grammatikai elemzéseken át a pragmatikáig, pl. SEIDLHOFER (2001, 2004, 2005, 2006), JENKINS (2000, 2002, 2007), SEIDLHOFER–WIDDOWSON (2007), HÜLMBAUER et al. (2008), BREITENDER (2009) és KOVÁCS (2013) stb. A legújabb kutatások azt vizsgálják, milyen hatással lehet az ELF nyelvhasználat az angol nyelv tanítására, pl. PECKHAM (2009), KONTRÁNE HEGYBÍRÓ és CSIZÉR (2011), IL-LÉS (2013) és MAGNUCZNÉ GODÓ Ágnes (2014) stb.

Mivel az ELF beszélők célja az, hogy sikeresen kiaknázzák az angolt mint a kommunikáció eszközt, a saját céljaik és szükségleteik kielégítésére, igen innovatív módon használják a nyelvet: gyakran új szavakat alkotnak, és újszerű módon használják az idiómákat. Az ELF kutatás egyik legizgalmasabb, ugyanakkor a legnehezebb területét kétségkívül az idiómák jelenthetik. Talán nem meglepő, hogy eddig még csak kevés kutató vállalkozott elemzésükre, mint pl. SEIDLHOFER–WIDDOWSON (2007), PITZL (2009) stb.

A jelen tanulmány célja, hogy rávilágítson az angol mint lingua franca idiomatikus nyelvhasználatának sajátosságaira, különös tekintettel az idiómák és a metaforák kapcsolataira.

AZ ANGOL MINT LINGUA FRANCA IDIOMATIKUS NYELVHASZNÁLATÁNAK SAJÁTÓSÁGAI

A nyelv – legyen az hétköznapi stílus, újságnyelv, sőt szakszöveg – lépten-nyomon idiomatikus kifejezésekkel van teletűzdelve. Idiómának nevezzük az olyan nyelvi kifejezést, amely állandó, rögzített elemekkel (szavakkal, szókapcsolatokkal) fordul elő minden szövegben és szöveggörnyezetben, és a teljes jelentését nem lehet az őt alkotó szavak jelentéséből megjósolni, azaz nem kompozicionális jelentésszerkezettel rendelkezik. Az idiómák elsajátítása és szöveggörnyezetnek megfelelő használata egy idegen nyelv anyanyelvi szintű elsajátításának megkülönböztető jegyei közé tartozik, és az idegen nyelv tanulásában és tanításában közzismerten problematikus jelenségnek számít.

Az idiómák az anyanyelv elsajátítása során épülnek be a beszélők nyelvi tudatába, "a társadalmi hovatartozásuk jelölőjévé válnak" és olyan elfogadott normákat képviselnek, amelyeket a közösség tagjainak be kell tartaniuk. Az ettől való eltérés azt sugallja, hogy az illető nem tartozik az adott közösséghez, kívülálló. Például amikor egy angol anyanyelvű beszélő valaki sikerére utal, gyakran a *She/he brings home the bacon* (elviszi a pálmát, övé a dicsőség) idiomatikus kifejezést használja. Ha valaki ebben a kifejezésben felcseréli két szó sorrendjét (*she /he brings the bacon home*), rögtön szembetűnik, hogy nem anyanyelvű beszélő, és a kifejezés furcsa hangzása miatt derűtséget is kiválthat a hallgatóság körében (SEIDLHOFER–WIDDOWSON 2007: 362). De nem elég csak a megfelelő formában használni az idiómát, tudni kell azt is, milyen szöveggörnyezetben lehet használni azt.

Az anyanyelvű beszélők sokszor használnak továbbá idiómákat anélkül, hogy tudatában lennének annak, hogy az egyes szavak konkrétan mit is jelentenek bennük. Például a *he has*

shot his bolt (kimerítette az összes tartalékát, felhasználta az összes energiáját) vagy a *bolt from the blue* (derült égből villámcsapás) kifejezések használatakor nem is tudatosodik bennük, hogy a *bolt* (csapszeg, retesz) szó mit is jelent (SEILDHOFER–WIDDOWSON 2007: 364).

A nemzetközi kommunikáció eszközeként ELF beszélők is gyakran használnak idiómákat, de nem abból a célból, hogy az anyanyelvi beszélők szociokulturális normáival azonosuljanak, vagy azokhoz alkalmazkodjanak. Mint SEILDHOFER–WIDDOWSON (2007: 365) rámutattak, az ELF beszélők az idiómákat „nagyon rugalmas módon” használják, az interakcióban előrehaladva a jelentésüket közösen dolgozzák ki, mintegy online fejtik meg, és sokszor az anyanyelvi beszélők normáitól eltérő kifejezéseket hoznak létre. Az *in my experience, to my mind* helyett az *in my observation, on the base of my experience, to my head, I don't see it in my head* kifejezések használata anyanyelvi szövegkörnyezetben furcsának tűnik, de az ELF-ben betölti kommunikációs célját. Bár ezek egyedi ELF beszélők kommunikációjában fordulnak elő, nem kizárt, hogy idővel meghonosodhatnak az anyanyelvű angolban (SEILDHOFER–WIDDOWSON 2007: 370). Hasonlóképpen, az *endangered* (veszélyeztetett) melléknév általában a *species* (fajok) jelzőjeként használatos, de a VOICE korpuszban ELF beszélők a *project, program, study, field, activities, disciplines* jelzőjeként is használták (SEILDHOFER–WIDDOWSON 2007: 371–73).

SEILDHOFER–WIDDOWSON (2007: 366) érdekes párhuzamot von az amerikai és brit angol, az angol mint lingua franca és a sztenderd angol között. Az amerikai angol grammatikailag és lexikájában is számos szempontból különbséget mutat a brit angollal való összehasonlításban. De különbségek fedezhetők fel az idiomatikus nyelvhasználatban is:

Amerikai angol
to make a long story short
the early bird gets the worm
wash your dirty laundry in public
when it rains, it pours

Brit angol
to cut a long story short
the early bird catches the worm
wash your dirty linen in public
it never rains but pours

Ezek hasonlóak a *bring home the bacon* és **bring the bacon home* példához. A brit anyanyelvű beszélők minden valószínűség szerint deviánsnak tekintenék a fenti idiómákat, amelyek korrigálásra szorulnak ahhoz, hogy megfeleljenek a brit konvencióknak. Az amerikai angolban nyilvánvalóan nem felelnek meg a konvencióknak, de a nyelv anyanyelvi beszélői egy elismert közösségében elfogadottá váltak. Ezek az idiómák nyelvhasználati változatnak tekinthetők, amelyek egy másféle szociokultúrát, úgyszólván az amerikai életmódot képviselik. Ha közelebbről megvizsgáljuk a fenti idiomatikus kifejezéseket, láthatjuk, hogy az amerikai angolban használt idiómák variánsaiban a nagyobb szemantikai egyszerűsége való törekvés figyelhető meg: a *cut, catch, linen* szavakat a gyakoribb és általánosabb *make, get, laundry* helyettesítik, míg az utolsó példában az egyszerűbb nyelvtani szerkezet érvényesül.

Ennek a jelenségnek SEILDHOFER–WIDDOWSON szerint (2007: 367) valószínűleg az lehet az oka, hogy a 19. században Amerikába beáramló főleg francia, spanyol, német, lengyel és olasz emigránsok egymás közötti kommunikációjukban az angolt mint lingua francát használták, és az egyes beszélők gyakorlata rányomta bélyegét az angol nyelvre. Ez azonban főleg az angol nyelv szókincsében, a kölcsönszavakban nyilvánul meg: *canyon, patio* (spanyol), *pizza, pasta* (olasz) vagy *pumpernickel, frankfurter* (német). Joggal feltételezhető, hogy az amerikai angol sok sajátossága onnan származik, hogy bizonyára lingua francaként használták. A társas érintkezés céljából meg kellett találniuk az egymással való

hatékony kommunikáció módját. Ez okozhatta az idiomatikus nyelvhasználatban való változtatásokat is. Az angol mint lingua franca mai használatát ugyanazok a tényezők motiválják, mint az amerikai angol variánsait, azzal a különbséggel, hogy míg az előbbi esetében a brit anyanyelvi normától való eltéréseket legitimnek tekintik, az utóbbi esetében ezeket az eltéréseket deviánsként elutasítják (SEILDHOFER–WIDDOWSON 2007: 368).

Újszerű megközelítésként PITZL (2009) más szemszögből vizsgálja az ELF-ben az idiómákat és az idiomaticitást: a metaforikus funkciójukra fókuszál. Mint megjegyzi (2009: 317), az idióma az anyanyelvi angolban közösségi alkotásnak számít, és „a csoport tagjainak a territoriális jelölőjeként” szolgál. Ezzel szemben az ELF beszélők különböző, egyéb kommunikációs célokra használhatják az idiómákat, mint például valaminek a hangsúlyozására, nagyobb explicitásra, egy dolog bővebb kifejtésére, elvont fogalmakról való beszélgetésre, kényes kérdések megoldására, kényes kérdések megfogalmazására, sőt az idiómák még humort is vihetnek az interakcióba.

Pitzl azzal érvel továbbá, hogy bár az ELF beszélők által használt idiómák formájukban eltérhetnek az anyanyelvűek által használt idiómáktól, az idiómák ilyen formai variációja ELF-beli funkcionalitásukat nem akadályozza. Úgy véli (2009: 306), hogy az idiómák az ELF-ben az „újrametaforizáció” folyamatán mehetnek keresztül, ami által a metaforicitás az egyébként konvencionálódott idiomatikus kifejezésekben újra aktiválódik. Ahelyett, hogy az idiómát „megfagyott” vagy „halott metaforaként” értelmeznénk, az ELF-ben a metaforák szándékos használatát úgy tekinthetjük, mint ami formailag hasonlít a már létező angol (vagy más nyelvek) metaforáihoz. PITZL nézete szerint (2009: 317) a formális szöveg szintjén, az ELF-ben szándékosan használt metaforák három különböző forrásból származnak:

- teljesen újak lehetnek, amelyben a beszélő a metaforikus képet ad hoc hozza létre;
- a metaforák formailag kapcsolódhatnak meglévő angol idiómákhoz, felélesztve a mögöttük szunnyadó metaforikus alapot, gyakran a kifejezés formai változtatása révén;
- a metaforák más nyelvek idiómáinak angol nyelvbe való átvitelével jönnek létre.

Az idiomatikus kifejezések mögött rejlő metaforák illusztrálására vizsgáljunk meg néhány PITZL által elemzett példát (2009: 307–310). Egy osztrák és két koreai üzleti partner között zajló tárgyalás során a német anyanyelvű osztrák beszélő a következő idiomatikus kifejezést használta: *We should not wake up any dogs*, ami a *Let sleeping dogs lie* angol idiómára emlékeztet (magyarul: ne keltsd/ébreszd fel az alvó oroszlánt, hagyj mindent úgy, ahogy van). A magyar kifejezés a latin *Leo dormiens nunquam titillandus* kifejezéshez áll közel. Bár ez az ELF beszélő által kreált idióma eltér a formájában, de jelentésében megegyezik az angoléval: elkerülni egy olyan helyzetben való beavatkozást, ami jelenleg nem okoz problémát, de egy ilyen beavatkozás következményeként problémákhoz vezethet (Oxford Dictionary of Idioms, SPEAKE 1999: 325). Sőt mi több, van egy hasonló idióma a németben is: *Schlafende Hunde soll man nicht wecken* (szó szerint: az alvó kutyákat nem szabadna felébreszteni), de a francia nyelvben *N'esveillez pas le chien qui dort* (szó szerinti fordításban: ne ébreszd fel a kutyát, ami alszik) és az olaszban is létezik: *Non stuzzicare il cane che dorme* (szószerint: ne piszkáld a kutyát, amelyik alszik).

Mindazonáltal az adott szövegkörnyezetben a német beszélő által alkotott kifejezés sikeresnek bizonyult, mert nem okozott zavart a koreai üzletfelek körében. Szemmel láthatóan semmi jelét nem mutatták annak, hogy ne értékelték volna meg a beszélőpartnerüket.

PITZL (2009: 309) úgy véli, hogy ugyanaz a metaforikus kép az alapja az angol és a német idiómának, valamint az ELF beszélő által újonnan megalkotott kifejezésnek is. Míg ez

a metafora „szunnyadó” vagy „halott” az anyanyelvi beszélő számára az idióma meghonosodott alakjában, úgy tűnik, hogy az ELF-ben újra aktivizálódik. Így a formai változtatás ellenére dekódolható és érthető. A metafora hatékonyan működik egy olyan szöveggörnyezetben, ahol egy kényes ügyről van szó. A metafora használatával az ELF beszélő nem vall szint, nem foglal egyértelműen állást.

Egy másik, holland és német üzletemberek közötti találkozón a német anyanyelvű beszélő a következő idiomatikus kifejezést használta: *Put my hands into the fire for it*, amellyel azt akarta kifejezni, hogy feltétlenül megbízhatónak tartja, biztos a szándéka őszinteségében (PITZL 2009: 311–12). Bár ez a kifejezés nem létezik az angolban, a német megfelelőjének majdnem szó szerinti fordítása: *Dafür lege ich meine Hand ins Feuer*. Sőt a némettel nyelvrokonsgában álló hollandban is van egy nagyon hasonló idióma: *de hand voor iemand in het vuur steken*, de a magyarban is így használjuk ezt az idiómát: *tűzbe teszem érte a kezem*, és az olaszban is létezik: *Mettere la mano sul fuoco riguardo a qualche cosa*. Függetlenül attól, hogy az ELFbeszélő által létrehozott kifejezés rokonságban van-e a némettel vagy a hollanddal, az ELF beszélő számára megint csak az a fontos, hogy a kifejezés metaforaként dekódolható. Funkciója szempontjából pedig azért alkotta meg a használója, hogy nyomatékot adjon mondanivalójának, és ezzel az illető szándéka őszinteségének az alátámasztására megteremtette a *putting one's hand into the fire* metaforikus alapját.

A harmadik példát – amely szintén azt igazolja, hogy az ELF beszélők innovatív módon használják az idiomákat – egy kínai cégnél Svájcban dolgozó holland és egy kínai anyanyelvi beszélő használta, miközben arról beszélgettek, milyen fontos szerepet játszik a pénz mindhárom nemzet (Hollandia, Kína, Svájc) kultúrájában: *We don't have savings under the bed but we have a lot of money in the socks... checked my sock lately*. (PITZL 2009: 315–16) Ebből az derül ki, hogy a holland anyanyelvű beszélő a holland idiómát ülteti át és fordítja le angolra. Az angol idióma szerint az angolok a pénzt az ágy alá vagy matrac alá teszik (*Put your money under the bed/under the mattress*.), a hollandok pedig a zokniba. Még ha nem is így használják az angolok ezt az idiómát, ugyanaz a metaforikus kép jelenik meg mindkettőjük számára. Amellett, hogy a holland ELF beszélő saját kultúráját viszi be a diskurzusba, kiterjeszti a metaforát, és nagyon egyértelmű humorral bánik vele, hiszen derűtséget vált ki a beszélgetőtársában. Így az általa megalkotott idióma a humor interakcióba való bevitelének a kommunikációs eszközeként szolgál. Érdekes módon a magyarok a *párnába vagy párnába varrva* vagy *párna alatt tartják a spórolt pénzüket*, csakúgy, mint a németek: *Sie sollten Ihr Geld nicht mehr unter Kopfkissen legen*. Az olaszok az angolokhoz hasonlóan szintén a matrac alá teszik a pénzüket: *Mettere i soldi sotto il materasso*.

Már ez a három példa is azt mutatja, hogy az ELF beszélők által megalkotott idiómák alakjukban eltérhetnek ugyan az anyanyelvi normáktól, de kommunikáció szempontjából elérik a céljukat, és ahelyett, hogy gátolnák a kommunikációt, hatékonyan érvényesülnek az ELF interakciókban.

ÖSSZEGZÉS

Mint a fentiekből kitűnik, az ELF beszélők nagyon rugalmasan, sokszor az anyanyelvi beszélők normáitól eltérő módon használják az idiomákat. Számukra az anyanyelvi normáktól való eltérés kevésbé számít, ami sokkal fontosabb, az az, hogy beszélgetőpartnerük számára mondanivalójuk világos és érthető legyen. Az ELF-ben az idiómák különböző kommunikációs célokat szolgálnak. Az ELF beszélők sokszor az idiómákon keresztül adnak nyomatékot mondanivalójuknak. Máskor kényes kérdések megfogalmazására és meg-

oldására használják őket, sőt olykor-olykor még a humor is megjelenik általuk a kommunikációban.

Az ELF-ben használt idiómák esetében sokszor az „újrametaforizáció” jelenségét figyelhetjük meg, amely során a „szunnyadó” vagy „halott” metafora az egyébként konvencionálódott idiomatikus kifejezésekben újra aktiválódik. Ezáltal az újszerűen használt idiómák a kommunikáció résztvevői számára a formai változtatás ellenére is dekódolhatóvá és érthetővé válnak.

IRODALOM

- BREITENDER Angelika 2009. *English as a Lingua Franca in Europe. A Natural Development*. Berlin: VDM Verlag Dr. Müller.
- HÜLMBAUER, Cornelia et al. 2008. Introducing English as a Lingua Franca (ELF): Precursor and Partner in Intercultural Communication. *Synergies Europe*, 3, 25–36. <http://ressources-cla.univ-fcomte.fr/gerflint/Europe3/hulmbauer.pdf>.
- ILLÉS Éva 2013. Az angol mint lingua franca – új pedagógiai kihívás. *Modern Nyelvoktatás* (szerk. MEDGYES Péter), 19. év. 1–2. szám, 5–16. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- JENKINS, Jennifer 2000. *The Phonology of English as an International Language*. Oxford: Oxford University Press.
- JENKINS, Jennifer 2002. A Socio-linguistically Based, Empirically Researched Pronunciation Syllabus for English as an International Language. *Applied Linguistics*, Vol. 23, No. 1, 83–103. Oxford: Oxford University Press.
- JENKINS, Jennifer 2007. *English as a Lingua Franca: Attitude and Identity*. Oxford: Oxford University Press.
- KONTRA HEGYBÍRÓ, Edit–CSIZÉR, Kata 2011. Hungarian ESP Students’ Awareness of English as a Lingua Franca: An Overview. In: BALOGHNÉ BÉRCZES, Katalin–FÖLDVÁRI, Kinga–MÉSZÁROSZÉ KÓRIS, Rita (eds.): *Husse-10 Linx (Proceedings of the HUSSE 10 Conference) Linguistics Volume*. Debrecen: Hungarian Society for the Study Of English, 74–82.
- KOVÁCS, Éva 2013. Some notes on English as a lingua franca. *Eger Journal of English Studies* (ed. ANTAL, Éva–CZEGLÉDI, Csaba), Vol. 13, 15–25. Eger: Líceum Kiadó.
- MAGNUCZNÉ GODÓ Ágnes 2014. Lehet az angol nyelv mint lingua franca pedagógiai alternatíva? *Modern Nyelvoktatás* (szerk. MEDGYES Péter), 20. évf. 4. szám, 3–18. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- PECKHAM, Donald W. 2009. English as a lingua franca: implications for research and teaching. *MANYE XVIII. A Magyar mint Európai és Világnyelv. A MANYE-Kongresszusok előadásai*, 5, 146–150. Budapest: MANYE–Balassi Intézet.
- PITZL, Marie-Luise 2009. “We should not wake up any dogs”: Idiom and Metaphor in ELF. In: MAURANEN, Anna–RANTA, Elina (eds.): *English as a Lingua Franca: Studies and Findings*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Press, 298–322.

-
- SEIDLHOFER, Barbara 2001. Closing a Conceptual Gap: the Case for a Description of English as a Lingua Franca. *International Journal of Applied Linguistics*, Vol. 11, No. 2, 133–158.
- SEIDLHOFER, Barbara 2004. Research Perspectives on Teaching English as a Lingua Franca. *Annual Review of Applied Linguistics*, 24, 209–239.
- SEIDLHOFER, Barbara 2005. English as a Lingua Franca. *ELT Journal*, Vol. 59, No. 4. Oxford: Oxford University Press.
- SEIDLHOFER, Barbara 2006. Towards Making ‘Euro English’ a Linguistic Reality. In: BOLTON, Kingsley–KACHRU, Braj. B. (eds.): *World Englishes. Critical Concepts in Linguistics*, Vol. III, 47–50. London: Routledge.
- SEIDLHOFER, Barbara–WIDDOWSON, Henry G. 2007. Idiomatic Variation and Change in English. The Idiom Principle and Its Realizations. In: SMIT, U.–DOLLINGER, S.–HÜTTNER, J.–KALTENBÖCK, G.–LUTZKY, U. (eds.): *Tracing English through Time: Explorations in Language Variation*. Wien: Braunmüller, 359–74.
- SPEAKE, Jennifer 1999. *Oxford Dictionary of Idioms*. Oxford: Oxford University Press.